

ГОРДІСТЬ УНІВЕРСИТЕТУ

Ужгородський державний університет – а саме такою була перша назва нашого навчального закладу – було відкрито спільною постановою Ради Народних Комісарів УРСР та ЦК ВКП(б)У від 18 жовтня 1945 року. Протягом першого навчального року на 4-х факультетах університету (історичному, філологічному, біологічному та медичному) навчалось 167 студентів, заняття з якими проводило лише 26 викладачів. На певному етапі розвитку в університеті діяли Ужгородський та Виноградівський загальнонаукові факультети та загальнотехнічний факультет, які в подальшому послужили базою для відкриття економічного та інженерно-технічного факультетів. Сьогодні підготовка фахівців в університеті проходить за 24 напрямками та 41 спеціальністю на 82 кафедрах та 15 факультетах: біологічному, економічному, інженерно-технічному, історичному, фізичному, математичному, медичному, міжнародних відносин, післядипломної освіти, романо-германської філології, фізичного виховання і спорту, філологічному, хімічному, географічному та юридичному. На відділенні післядипломної освіти проводиться підготовка лікарів-інтернів та перепідготовка фахівців із базових спеціальностей, працюють курси підвищення кваліфікації. Нині в університеті навчається понад десять тисяч студентів. Перший випуск відбувся у 1951 році, але загалом університет підготував понад 60 тисяч фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “спеціаліст” та “магістр”. За вагомий внесок у розвиток національної освіти й науки, Указом Президента України від 19 жовтня 2000 р. №1148/2000 університету присвоєно статус національного й перейменовано на Ужгородський національний університет із наданням четвертого рівня акредитації. Так ми одержали загальнодержавне визнання.

Ми згуртували навколо себе справжню наукову еліту. В університеті на постійній основі працює понад 900 штатних викладачів і наукових співробітників, серед яких – 122 доктори наук та професори. Найбільше наших професорів є уродженцями Закарпаття, а саме, Ужгородщини (23 чоловік), Мукачівщини (20), Хустщини (10), Тячівщини (8), Великоберезнянщини (6), але також гідно представлені Іршавщина, Міжгірщина, Берегівщина, Рахівщина, Перечинщина, Виноградівщина і Свалявщина. Назавжди пов'язали свою долю з нашим краєм доктори наук, професори – уродженці Львівщини, Харківщини, Івано-Франківщини, Київщини, Вінниччини, Рівненщини, Хмельниччини, Тернопіль-

щини, Волині, Полтавщини, Чернігівщини та Запоріжчини. Отже, як бачите, в географічному плані професорський склад Ужгородського національного університету являє собою в мініатюрі всю Україну.

На фізичному, математичному, інженерно-технічному факультетах і в науково-дослідних установах університету працюють 40 докторів фізико-математичних наук. Ймовірно, що найближчим часом не передбачається втрата ними лідируючих позицій. Серйозний науковий кадровий потенціал зосереджений на медичному факультеті (27 докторів наук), історичному (14), філологічному та факультеті романо-германської філології (12), хімічному та економічному (по 7), біологічному (5). Маємо докторів юридичних наук (2), технічних (2), педагогічних (2), філософських (2) та одного доктора сільськогосподарських наук. Таким чином, професорська мозаїка УжНУ є вражаючою. Не випадково, що за відношенням кількісного складу професорів до числа студентів наш університет впевнено посідає перше місце в Україні.

Ми гордимся тим, що студентам читають лекції 9 лауреатів Державної премії України в галузі науки і техніки – професори Берча Д. М., Блецькан Д. І., Височанський Ю. М., Долішній М. І., Козаченко Ю. В., Мікловда В. П., Перестюк М. О., Переш Є. Ю. і Шимон Л. Л. Серед професорів нашого університету – 9 Заслужених діячів науки і техніки України – Височанський Ю. М., Віднянський С. В., Долішній М. І., Комендар В. І., Лизанець П. М., Ніколайчук В. І., Перестюк М. О., Поп С. С., Різак В. М. Ще в радянські часи за видатні наукові здобутки орденом Леніна був нагороджений професор Фатула М. І., орденом Трудового Червоного Прапора професор Худанич В. І., орденом “Знак Пошани” професор Ганич М. М. Вже в незалежній Україні професор Ганич О. М. удостоєна ордена Княгині Ольги, а професор Смоланка В. І. нагороджений орденом “За Заслуги” третього ступеня.

Ужгородський національний університет гордиться тим, що в ньому працюють академік НАН України Долішній М. І., члени-кореспонденти НАН України Мікловда В. П. і Перестюк М. О. Відразу 20 наших професорів є членами-кореспондентами і академіками галузевих академій – Блецькан М. І. – академік Української академії політичних наук, академік Академії наук Вищої школи України; Віднянський С. В. – академік Міжнародної Слов'янської академії наук; Ганич М. М. – академік Української академії наук; Головацький А. С. – академік Української академії наук; Гудивок П. М. – академік АН ВШ України; Задорожний В. Є. – академік Міжнародної Слов'янської академії наук, академік АН ВШ України; Комендар В. І. – академік АН ВШ України; Лендел М. А. – академік Міжнародної кадрової академії, член-кореспондент Української академії аграрних наук; Маляр В. А. – академік Української академії наук; Мигович І. І. – член-кореспондент Української академії політичних наук; Остап'юк М. Я. – академік Міжнародної кадрової академії; Опачко І. І. – академік Академії інженерних наук України; Перес-

стюк М. О. – академік АН ВШ України; Пітюлич М. І. – академік Академії економічних наук України; Різак В. М. – академік Академії інженерних наук України; Русин В. І. – академік Академії інженерних наук України; Сюсько М. І. – академік АН ВШ України; Хімич І. В. – академік АН ВШ України; Шимон Л. Л. – академік АН ВШ України.

Професори Блецкан М. І., Задорожний В. Є., Маринець В. В., Міклова В. П., Пітюлич М. І., Сюсько М. І., Хімич І. В. та Шимон Л. Л. удостоєні почесного звання “Заслужений працівник народної освіти України”. Званням “Відмінник освіти України” відзначені професори Базель Я. Р., Болдижар М. М., Голомб Л. Г., Ніколайчук В. І., Опачко І. І., Поторій М. В., Сагарда В. В., Сюсько М. І., Худанич В. І. та Чундак С. Ю. “Відмінником вищої школи” став професор Ганич М. М., “Заслуженим винахідником України” – професор Балог Й. С., “Заслуженим юристом України” – професор Бисага Ю. М., “Заслуженим економістом України” професори Бойко М. М. і Лендел М. А., “Заслуженим працівником культури УРСР” – професор Сусліков Л. М., “Заслуженим працівником фізичної культури України” професор Михайлович С. О. Шість професорів удостоєні почесного звання “Заслужений лікар України” – Рогач І. М., Русин В. І., Симодейко А. А., Торохтін О. М., Фатула М. І. та Чопей І. В.

Наукові дослідження проводяться на всіх кафедрах університету, у трьох науково-дослідних інститутах („Фізика й хімія твердого тіла”, “Фітотерапії”, “Карпатознавства”), в Інституті державного управління та регіонального розвитку, Центрі гунгарології тощо. Можна впевнено сказати, що УжНУ – центр української фізики та інших точних наук. В університеті сформувалися відомі в Україні та за кордоном наукові процеси з фізики та хімії складних напівпровідників, дослідження процесів зіткнення електронів і фотонів з атомами та молекулами, емісійної електроніки, алгебри, діалектології, теоретичної та прикладної гастроентерології тощо. Функціонують чотири спеціалізовані ради із захисту кандидатських дисертацій. Видається науковий вісник університету (серії “Медицина”, “Біологія”, “Математика”, “Історія”, “Політологія, соціологія, філософія”, “Філологія”, “Хімія”, “Фізика”, “Педагогіка”, “Економічні науки”, “Правознавство”). Науковцями університету видано біля 500 монографій та понад 200 підручників і навчальних посібників. Університетський пункт спостережень штучних космічних об’єктів включено до міжнародних мереж та програм. Щороку на базі університету проводиться близько 10 міжнародних конференцій і симпозіумів, виконується понад 60 науково-дослідних тем із загальним кошторисом понад два мільйони гривень. Науковці університету здобули п’ять Державних премій України в галузі науки і техніки, зокрема: “Розробка, дослідження складних некрystalічних халькогенідних матеріалів і створення на їх основі елементів оптоелектроніки та лазерної техніки” (1989); “Елементарні процеси та резонансні явища в парних зіткненнях електронів, атомів і іонів” (1995); “Хімія, технологія й властивості халькогенгалогенідних мате-

ріалів” (2000), “Нові фізичні ефекти в сильно анізотропних напівпровідниках та прилади на їх основі” (2001) та у 2003 році – за цикл робіт з проблем регіональної соціально-економічної політики в Україні. Університет здійснює міжнародне співробітництво за домоворами з 35 вищими навчальними закладами тринадцяти країн світу. Ми контактуємо зі Сполученими Штатами, Францією, Канадою, Китаєм, Хорватією, Угорщиною, Словаччиною, Румунією та ін. Постійно у закордонні відрядження виїжджають як викладачі, так і аспіранти та студенти. Діє програма зворотного обміну. Сьогодні університет бере участь у восьми міжнародних наукових програмах.

Не випадково, що імена і наукові здобутки професорів Ужгородського національного університету добре відомі за кордоном. Доказом цього є той факт, що чимало з них є академіками, дійсними членами багатьох зарубіжних академій та інститутів. Так, зокрема, Андрашко Ю. В. – дійсний член Європейської академії лікарів-дерматовенерологів; Архій Е. Й. – почесний член Російської асоціації та товариства гастроентерологів і гематологів Російської Федерації; Базель Я. Р. – академік Нью-Йоркської академії наук; Блецан Д. І. – дійсний член Російської академії інженерних наук ім. А. М. Прохорова; Бойко М. М. – академік Угорської академії наук; Віднянський С. В. – академік Нью-Йоркської академії наук; Ганич О. М. – почесний член наукового товариства гастроентерологів Чехії; Гомонай В. І. – член корпусу Угорської академії наук та зовнішній член Угорської академії наук Соболя-Сотмар-Берегського відділення; Гудивок П. М. – член Американського математичного товариства; Данилюк Д. Д. – почесний член дослідного бюро радників Американського біографічного інституту; Кишко М. М. – академік Угорської академії наук; Ковальчук А. А. – експерт від України в робочій групі із запобігання катастрофічним паводкам; Лизанець П. М. – почесний член Угорського мовознавчого товариства; Опачко І. І. – член міжнародної спілки професорів Угорщини; Різак В. М. – закордонний член наукової ради Угорської академії наук; Рогач І. М. – кавалер французького гуманітарного знаку Ротаріанського клубу; Смоланка В. І. – член Всесвітньої асоціації нейрохірургів; Фабіан М. П. – член Асоціації вчених угрознавців за кордоном при Угорській академії наук; Фабрі З. Й. – академік Угорської академії наук, член світової ради угорських професорів; Фекета В. П. – академік Нью-Йоркської академії наук; Шимон В. М. – член міжнародної медичної організації SICOT, німецько-українського товариства ортопедів-травматологів; Шимон Л. Л. – член Американського фізичного товариства та Угорської академії наук.

Багато випускників університету стали відомими вченими, письменниками, педагогами, державними й громадськими діячами. Серед них – академіки й члени-кореспонденти Національної академії наук України М. Ф. Шуба, С. П. Вассер (він же директор Інституту мікології НАН України), В. В. Німчук (директор Інституту української мови

НАН України), Й. Й. Ділунг, Ю. Ю. Керча, Р. І. Костик, В. І. Кошечко, В. І. Пехицьо, В. І. Фуцич, директор Медичного радіологічного наукового центру Російської академії медичних наук, академік РАМН А. Ф. Циб, директор НДІ офтальмології ім. Філатова І. І. Логай, лауреат Державної премії України, провідний педіатр України П. С. Моцич, директор Спеціальної астрофізичної обсерваторії Російської академії наук, член-кореспондент РАН Ю. Ю. Балега, лауреати Державної премії ім. Тараса Шевченка письменник Іван Чендей, поети Петро Схунць, Дмитро Кремінь, колишній міністр охорони здоров'я України М. Є. Поліщук та багато інших.

Сьогодні важко назвати наукову установу чи товариство, до якого б не мали стосунку наші професори. Так, наприклад, Андрашко Ю. В. – Головніи дерматовенеролог Міністерства охорони здоров'я України; Базель Я. Р. – голова Західного відділення наукової ради НАН України з проблеми “Аналітична хімія”; Бисага Ю. М. – голова Асоціації юристів-компаративістів, Громадянського форуму Закарпаття, благодійного фонду “Гімназія”; Бойко М. М. – голова Асоціації економістів Закарпаття; Долішній М. І. – голова Державного Західного наукового центру НАН України та Міністерства освіти і науки України; Комендар В. І. – віце-президент Українського ботанічного товариства; Ніколайчук В. І. – віце-президент Українського товариства фізіології рослин; Опачко І. І. – віце-президент Закарпатського регіонального відділення Малої академії наук; Поп С. С. – голова Закарпатського відділу Українського географічного товариства; Русин В. І. – член Президії хірургів України; Симодейко А. А. – координатор регіонального відділення проблемної комісії Міністерства охорони здоров'я та Академії медичних наук України “Лазерні технології в медицині”; Фабрі З. Й. – голова Закарпатського обласного товариства клінічної лабораторії діагностики; Фекета В. П. – член правління Всеукраїнського товариства фізіологів; Червак Ю. Ю. – співголова Закарпатської регіональної організації Всеукраїнської асоціації з економічної кібернетики; Чопей І. В. – голова Асоціації сімейних лікарів Закарпатської області; Шимон В. М. – член Української організації малоінвазивної хірургії хребта.

Університет впевнено крокує в третє тисячоліття, залишаючись головним центром науки і освіти в Закарпатті.

Микола ВЕГЕШ,
ректор Ужгородського національного університету,
доктор історичних наук, професор